

Mia Laiho kok ym.

Toimenpidealoite valtakunnallisen auttavan linjan (24/7) käynnistämisestä lapsille ja nuorille

Eduskunnalle

Koronan aiheuttama kriisi on ajanut suomalaisen yhteiskunnan poikkeustilaan. Kouluissa, lastensuojeluyksiköissä, sosiaalitoimissa ja mielenterveys- ja päihdepalveluiden tukiyksiköissä eletään poikkeustilaa, kuten muuallakin yhteiskunnassa. Ihmisiä on eristetty koteihinsa, koulut ovat siirtyneet pääsääntöisesti etäopetukseen, satojatuhansia työkäisiä ihmisiä on lomautettu töistä ja monet auttavat ei-kiireelliset sosiaali- ja terveyspalvelut on peruttu. Nämä kaikki voivat laukaista lasten ja nuorten perheissä monia pahojakin ongelmia.

Tutkimusten perusteella tiedetään, että Suomessa joka neljäs lapsi elää perheessä, jossa on hoitoa vaativa mielenterveys- tai päihdeongelma. Jopa 70 000 lapsen vanhemmilla on päihdeongelma. Mielenterveys- ja päihdeongelmaisten perheiden elämä on niin raskasta, että omaisista jopa 46 prosenttia kokee, että he ovat myös vaarassa masentua itse. Vanhempien mielenterveys ja päihdeongelmat aiheuttavat vakavimmillaan lapsille kärsimystä sekä toimintakyvyn ja elämänlaadun heikentymistä. Nyt etäkoulun ja poikkeustilan aikana lasten sosiaalisia kontakteja on vähennetty roimasti koronakriisiin liittyvien rajoitusten takia. Julkisessa keskustelussa on noussut esille huoli vanhempien alkoholiongelmistä ja alkoholin hamstraamisesta nyt koronakriisin aikana. Helsingin sanomien uutisen mukaan (27.3.) suomalaisilla on kotona nyt enemmän alkoholia kuin koskaan aiemmin ja poikkeusoloissa apua on saatavilla entistä niukemmin. Tämä on erittäin huolestuttava yhtälö.

Nyt kun koulut ovat pääsääntöisesti etänä, lapset eivät tapaa kouluissa opettajia, terveydenhoitajia, kuraattoreita eivätkä kavereitaan. Koulun kontrolli ja sen tarjoama turva puuttuu monien mielenterveys- ja päihdeongelmaisten perheiden arjesta. Lapset jäävät nyt vaille sitä kanavaa, jossa huolen ja pelon voi sanoa turvallisesti. Koulu on osalle näistä lapsista myös se turvallinen hengähdyspaikka kodin ongelmilta. Perheiden ongelmat heijastuvat suoraan lapsiin. Vanhempien ongelmat voivat näkyä riitelynä, väkivaltana, mielenterveys- ja alkoholiongelmina sekä heitteille jättönä. Nämä kaikki aiheuttavat lapsessa pelkoa. Tapaamisten vähennyttyä moni ongelma voi jäädä auttajilta piiloon. Lisääntyneet talousvaikeudet ja alkoholin käyttö tulee näkymään perheissä. Tähän on oikeasti varauduttava.

Aikuisille turvakotien ja auttavien puhelimien etsiminen on varmasti helpompaa kuin lapsille ja nuorille. Heille helpoin tapa etsiä apua on juuri sieltä, missä he jo muutenkin liikkuvat, eli kouluista. Etäopetuksen aikana tulisi huomioida lasten riittävät auttavat digipalvelut, jotta lapsi ja

Toimenpidealoite TPA 35/2020 vp

nuori voi ottaa yhteyttä silloin, kun hätä on. Nyt etäopetuksen aikana opettajat kantavat myös huolta ja ovat neuvottomia, kun lapsiin ei saa yhteyttä samalla tavalla, jos ollenkaan.

Monet palvelupuhelimet toimivat vapaaehtoisten avulla. Kaikki se apu on myös tarpeen. Näiden puhelinlinjojen aukioloajat vaihtelevat ja tiedot niistä ovat kuitenkin hajallaan.

Olisi tärkeää, että meillä olisi myös valtakunnallinen 24/7 numero, johon lapset ja nuoret voisivat olla yhteydessä tarvittaessa. Perheitä akuuteissa tilanteissa auttava henkilön tulisi olla koulutuksen saanut ammattilainen, joka osaisi tehdä nopean tilannearvion ja ohjata lapsen tai nuoren oman alueensa avun piiriin. Valtakunnalliselta palvelulinjalta asiakkaan hoito voitaisiin ohjata tarvittaessa myös alueellisiin sosiaali- ja kriisipäivystyksiin, jos vaikuttaa siltä, että lapsi tai nuori on kiireellisessä sosiaalihuollon tuen, esim. lastensuojelun, tarpeessa tai ottamaan yhteyttä koulun kuraattoriin tai psykologiin, jos asia senlaatuinen, että hoituisi siellä.

Lisääntyneet talousvaikeudet ja alkoholin käyttö tulee näkymään perheissä. Lapsilla ja nuorilla on myös piileviä tai jo todettuja mielenterveysongelmia, jotka voivat pahentua kriisin aikana. Tähän on oikeasti varauduttava. Ei voi olla niin, että nuorten ympäriltä kaikki palvelut katoavat, kun etäopetus on alkanut, kiireetöntä hoitoa on alasajettu ja yhteiskunnassa on rajoitettu myös sosiaalisia kontakteja.

Suomeen tarvitaan pikaisesti valtakunnallinen ja ympärivuorokautinen auttava puhelin, jossa olisi myös digitaalinen yhteys viranomaisiin, esim. chat-palvelu. Olisi tärkeää, että lapsen hätään ja huoleen vastataan matalalla kynnyksellä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiosaamista hyödyntäen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin valtakunnallisen lasten ja nuorten päivystyksellisen auttavan linjan käynnistämiseksi.

Helsingissä 1.4.2020

Mia Laiho kok

Sanni Grahn-Laasonen kok